

Навчальна програма дисципліни «ІНСТИТУЦІЙНИЙ АНАЛІЗ»

Модуль 1

Тема 1. Науково-дослідна програма інституціоналізму: сутність, витоки, еволюція

Межі запровадження та обмеженість неокласичного економічного аналізу: повнота і доступність інформації, досконала конкуренція, модель homo economicus.

Онтологічні і гносеологічні витоки інституціоналізму. Загальна характеристика традиційного інституціоналізму. Холізм та обмеження раціональності. Представники традиційного інституціоналізму: Т. Веблен, Дж. Коммонс, В. Мітчел. Модель homo institutus в інституціональній економіці.

Загальна характеристика і особливості методології неінституціонального аналізу. «Дерево» інституціоналізму: класифікація сучасних інституційних концепцій. Порівняльна характеристика «старого» й «нового» інституціоналізму. Методологічна критика «захисного поясу» неокласиків. Особливості теоретичних концепцій представників неінституціоналізму: Р. Коуз, Дж. Б'юкенен, Г. Таллок, Г. Беккер, Д. Норд, О. Вільямсон.

Нова інституціональна економіка: Л. Тавено, Дж. Неш, Г. Саймон

Тема 2. Інституції та їх роль у регулюванні господарської поведінки

Інституція та її суспільні функції. Ринковий механізм координації та інституції. Визначення поняття «інституція». Інституції та організації.

Економічна поведінка як прийняття рішень. Обмеження при прийнятті рішень. Типологія ситуацій, що генерують виникнення інституцій: ситуація «дилема ув'язнених», координації, нерівності.

Інституційна структура економіки і суспільства. Поняття норми (правила). Відмінності між формальними і неформальними інституціями. Неформальні інституції (правила), контроль за їх виконанням. Ефективність дії неформальних правил. Формальні інституції. Механізм примусу (змушення) до виконання формальних правил.

Взаємодія між формальними і неформальними правилами. Інституційне середовище та інституційний порядок. Економічна культура і економічна політика в контексті інституційного аналізу.

Тема 3. Трансакції і трансакційні витрати в економіці

Поняття «трансакції» та «трансакційних витрат». Види трансакцій за Дж. Коммонсом.

Види трансакційних витрат і способи їх мінімізації. Спроби кількісного

аналізу трансакційних витрат. Витрати на пошук і обробку інформації. Витрати вимірювання. Витрати проведення перемовин і укладання контрактів. Витрати специфікації і захисту прав власності. Витрати на попередження опортуністичної поведінки

Трансакційні витрати і основні типи економічного обміну. Динаміка трансакційних витрат.

Тема 4. Економічна теорія прав власності

Поняття «права власності». Специфікація і «розмивання» прав власності.

Теорема Р. Коуза. Зовнішні ефекти. Класифікація зовнішніх ефектів.

Альтернативні режими прав власності. Режим вільного доступу (спільна власність). Проблема «надвикористання ресурсів». Варіанти трансформації спільної власності. Режим групового доступу (комунальна власність). Проблема прийняття рішення. Оптимальний розмір групи.

Режим індивідуального доступу (приватна власність). Чинники, що детермінують поширення приватної власності.

Державна власність. Державна власність де-факто і де-юре. Державна власність у тоталітарному і демократичному суспільстві.

Модуль 2

Тема 5. Ринок і фірма як інституційні угоди

Вибір між дискретними інституційними альтернативами. Теорія контрактів. Види контрактів. Характеристики трансакції (частота, рівень невизначеності, специфічність активів). Механізми управління трансакціями.

Ринок як інституційна угода. Персоніфікований і неперсоніфікований обмін. Історичні види ринків.

Фірма як інституційна угода. Теорія фірми. Структура фірми. Проблема взаємостосунків принципала і агента. Контрактна природа фірми. Видозміна економічних організацій. Гібридна форма інституційних угод. Вертикальна інтеграція.

Тема 6. Нова інституційна теорія держави

Держава як агентство зі створення суспільних благ. Створення і захист правил як суспільне благо. Проблема безбілетника і організація колективних дій.

Походження держави: економічна теорія анархії. Соціальний контракт. Контрактна модель держави. Модель «стаціонарного бандита» (модель Мак Гира-Олсона). Модель консенсусної демократії.

Групи спеціальних інтересів: вузькі й широкі розподільчі коаліції. Групи спеціальних інтересів і рентоорієнтована поведінка. Обмеження монопольної

влади правителя. Перерозподільні функції держави і синтетична модель держави.

Міжнародні державні угоди та забезпечення їх виконання у площині теорії контрактів.

Тема 7. Інституційні зміни

Поняття інституційних змін. Стабільність інституційної структури і інституційні зміни. Модель інституційних змін Д. Норта. Основні джерела інституційних змін. Найпростіша модель інституційних змін. Траєкторії (напрямки) інституційних змін.

Механізми інституційних змін. Залежність інституційних змін від траєкторії (напрямку) попереднього розвитку. Ефект блокування. Ринок інституцій. Інституційна рівновага.

Тема 8. Право і економічна теорія

Економічний аналіз загального права. Сутність економічного аналізу права. Роль теореми Р. Коуза у поясненні економічної ролі права. Системи загального і кодифікованого права. Дослідження Р. Познера и Г. Калабрезі. Порівняння методологічних основ неінституційної економічної теорії та економічного аналізу права. Економічний і юридичний підходи до аналізу правових відносин.

Економічний аналіз кримінального права. Підходи Беккера, Брауна і Рейнольдса. Вплив наявних соціальних норм на злочинність. Економічний аналіз упередження правопорушень.